

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.61](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.61)

УДК 336.76

*Н. В. Рощина,
к. е. н., доцент,*

*Національний технічний університет України «КПІ ім. І. Сікорського»
ORCID ID: 0000-0003-2035-8846*

Л. С. Борданова,

к. е. н., старший викладач,

*Національний технічний університет України «КПІ ім. І. Сікорського»
ORCID ID: 0000-0001-8159-3909*

Л. В. Хома,

студентка гр. ФІ-73,

*Національний технічний університет України «КПІ ім. І. Сікорського»
ORCID ID: 0000-0001-9530-3124*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

N. Roshchina,

PhD in Economics, Associate Professor,

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

L. Bordanova,

PhD in Economics, Senior Lecturer,

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

L. Homa,

student gr. ФІ-73,

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

PROBLEMS OF LEASING MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Ознакою рівня економічного розвитку суспільства в окремо взятій країні є стан розвитку малого та середнього бізнесу, тому що створюються нові робочі місця, розвивається конкурентне середовище. А це, в свою чергу, формує середній клас, стабілізує економіку країни і, як наслідок, підвищує добробут та рівень життя населення країни. Для задоволення попиту у різних видах фінансування малого та середнього бізнесу в Україні значну роль може зіграти розвиток лізингової галузі, як альтернативи банківському кредитуванню. Так, лізинг у розвинених країнах світу є основним механізмом, через який реалізуються інвестиції. Для України лізинг є новою галуззю на фінансовому ринку, але перспективною для прискорення оновлення морально застарілої матеріально-технічної бази, її розширення та оновлення основних фонди різних суб'єктів господарювання.

У статті розглянуто фінансовий лізинг як джерело фінансування розвитку підприємств, як альтернативна форма банківського кредитування, як важлива складова інвестиційного механізму оновлення технічної бази виробництва. Наведені суттєві відмінності фінансового лізингу від інших способів інвестування. Розглянуті основні групи учасників лізингового ринку банки, фінансові компанії та юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати послуги фінансового лізингу. Проаналізовано динаміку та виявлено перспективи розвитку ринку фінансового лізингу в Україні за такими показниками: кількість фінансових установ та юридичних осіб – лізингодавців; динаміка вартості та кількості

договорів фінансового лізингу, укладених фінансовими установами та юридичними особами – лізингодавцями; вартісний та структурний розподіл договорів фінансового лізингу на кінець періоду за галузями. За допомогою систематизації та аналізу статистичних даних виявлено та охарактеризовано зміни у розподілі вартості договорів фінансового лізингу за галузями протягом аналізованого періоду 2010–2018 рр. Виявлені найголовніші чинники для залучення іноземних інвестицій в Україну. На підставі проведеного дослідження виявлено, що за державної підтримки фінансовий лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки країни. Для українських підприємств фінансовий лізинг - це спосіб залучення капіталу. А як результат, збільшення виробничих потужностей суб'єктів господарювання та змога виготовлення якісної конкурентоспроможної продукції, збільшення прибутку та податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

A sign of the level of economic development of society in a particular country is the state of development of small and medium-sized businesses, because new jobs are created, the competitive environment develops. And this, in turn, forms the middle class, stabilizes the country's economy and, as a consequence, increases the welfare and living standards of the population. To meet the demand for various types of financing of small and medium-sized businesses in Ukraine, the development of the leasing industry as an alternative to bank lending can play a significant role. Thus, leasing in the developed world is the main mechanism through which investments are made. For Ukraine, leasing is a new industry in the financial market, but promising to accelerate the renewal of obsolete material and technical base, its expansion and renewal of fixed assets of various entities.

The article considers financial leasing as a source of financing the development of enterprises, as an alternative form of bank lending, as an important component of the investment mechanism for updating the technical base of production. There are significant differences between financial leasing and other ways of investing. The main groups of leasing market participants are considered to be banks, financial companies and legal entities that are not financial institutions, but have the right to provide financial leasing services. The dynamics and prospects of financial leasing market development in Ukraine are analyzed according to the following indicators: number of financial institutions and legal entities - lessors; dynamics of the value and number of financial leasing agreements concluded by financial institutions and legal entities - lessors; cost and structural distribution of financial leasing agreements at the end of the period by industry. With the help of systematization and analysis of statistical data, changes in the distribution of the value of financial leasing agreements by industry during the analyzed period of 2010–2018 were identified and characterized. Based on the study, it was found that with state support, financial leasing in Ukraine can become an effective innovative tool for modernizing the country's economy. For Ukrainian companies, financial leasing is a way to raise capital. As a result, the increase in production capacity of economic entities and the ability to produce quality competitive products, increase profits and tax revenues to the budgets of different levels.

Ключові слова: лізинг; фінансовий ринок; інвестиції; бізнес.

Key words: leasing; financial market; investments; business.

Вступ та постановка проблеми. У нашій країні недостатньо уваги приділяється дослідженню концептуальних аспектів функціонування лізингового ринку, принципам здійснення державної політики в сфері лізингу та його використання як інвестиційного інструмента. Проблема системного підходу до лізингового ринку з боку держави має вирішальне значення для оптимізації та підвищення ефективності діяльності підприємства. Незважаючи на те, що Україна має досить високий потенціал для розвитку ринку лізингу, існує ряд аспектів, що стримують цей розвиток. А саме: нестача повної і компетентної інформації про лізинг, його можливості і переваги, а також відсутності кваліфікованих фахівців у цій сфері; відсутність нормативно-правової бази, детально регламентуючої лізингову діяльність; відсутність підтримки з боку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжних виданнях лізинг розглядається такими авторами, як Л. Гехт, Х. Шпітцлер. Значний внесок у теоретичне обґрунтування питань сутності та природи

лізингу зробили російські дослідники Н.А. Адамов, В.Д. Газман, В.А. Горемикін, Л.Н.Прилуцький, А.Смирнов, О.М. Чекмарьова, В.М. Джуха, О.В. Кабатова та В.В. Вітрянський.

В Україні питаннями історії виникнення та формування лізингових відносин займалися такі учені, як Н.М. Внукова, Б.С. Івасів, В.І. Міщенко, О.С. Луб'янський, Н.Г. Слав'янська, Я.Б. Усенко, О.В. Ольховиков, О.Яновський. Окремі аспекти лізингових відносин розглядались у працях І.О. Бланка, В.М. Бойко, В.Н. Кочеткова, Є.В. Краєва, Б.Л. Луціва, Р.П. Саблука, Л.А. Савельєва, С.А. Циганова, М.І. Бондара.

Результати дослідження. Спочатку розглянемо що таке лізинг. Це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1].

Об'єкт лізингу - нерухоме і рухоме майно, призначене для використання як основні фонди, не заборонене законом до вільного обігу на ринку і щодо якого немає обмежень про передачу його в лізинг. Майно, яке є державною (комунальною) власністю, може бути об'єктом лізингу тільки за погодженням з органом, що здійснює управління цим майном, відповідно до закону. Не можуть бути об'єктами лізингу земельні ділянки, інші природні об'єкти, а також єдині майнові комплекси державних (комунальних) підприємств та їх структурних підрозділів [2].

Лізингова операція – господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи), що передбачає надання основних засобів у користування іншим фізичним чи юридичним особам за плату та на визначений строк. Лізингові операції поділяються на *оперативний лізинг, фінансовий лізинг, зворотний лізинг* [3].

Лізинг розглядається як поштовх для створення нових підприємств, як перспективний шлях для оновлення існуючого технічного забезпечення підприємств та отримання сучасного устаткування вітчизняного і зарубіжного виробництва. Це ефективний спосіб інвестування, через який скорочується потреба у кредитах; альтернативний шлях фінансування, який підвищує ефективність економіки країни.

Зважаючи на вищевикладене, розвиток лізингової галузі на фінансовому ринку є актуальним і необхідним для України [4].

Управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємства має вагомое значення, тому що фінансові ресурси є базисом підприємства, без якого неможливе його функціонування й подальший розвиток. Фінансування підприємств в широкому розумінні – це процес утворення капіталу підприємства у всіх його формах. Поняття "фінансування" та "інвестування" тісно пов'язані між собою: якщо фінансування – це отримання грошових коштів, то інвестування – це їх використання. Однак підприємство не може планувати будь-які інвестиції не маючи джерел фінансування.

У межах даного дослідження розглянуто саме фінансовий лізинг як джерело фінансування розвитку підприємств. Для України відносини фінансового лізингу знаходяться в стадії становлення та носять складний, суперечливий характер.

Фінансовий лізинг має суттєві відмінності від інших способів інвестування [5], наприклад:

- строк фінансового лізингу близький до строку нормативної амортизації;
- відсутнє право лізингоотримувача на дострокове розірвання угоди в односторонньому порядку;
- технічне обслуговування та ремонт здійснює лізингоотримувач;
- лізингоотримувач має переважне право придбати майно у власність по закінченні строку угоди.

Основна розбіжність між лізингом та орендою це земля, яка не може бути об'єктом лізингу та гальмує розвиток лізингових відносин в Україні. Відсутність сформованої нормативної бази в сфері використання земель є однією із основних перешкод у розвитку відносин між сільгоспвиробниками на ринку.

Існують три основні групи учасників лізингового ринку: банки, фінансові компанії та юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати послуги фінансового лізингу (далі - ЮОЛ).

Щоб дослідити структуру лізингового ринку в Україні та її реальне становище, проаналізуємо дані, які розкриті на офіційному сайті Державної служби статистики. Так, у 2019 році в Україні нараховувалось 1 941,7 тис. суб'єктів господарювання, з них 380,7 тис. підприємств і 1 561,0 тис. фізичних осіб-підприємців.[6].

Рис. 1. Лізингодавці

На кінець 2019 року було 630 установ, які мали право надавати послуги фінансового лізингу в Україні [7], а саме: 78 банків, 439 фінансових компаній та 113 ЮОЛ (Рис. 1).

Станом на 1 січня 2020 року вартість діючих договорів фінансового лізингу становила 38 997 млн. грн. (близько 1 651 млн. дол. США). 70 відсотків установ, які мають ліцензію на надання фінансового лізингу - це фінансові компанії (близько 3% від загальної вартості портфеля), 26 відсотків вартості портфеля знаходиться в руках банків. Ні одні, ні другі не розглядають діяльність на ринку лізингу як свій основний бізнес.

Активна група на лізинговому ринку – це ЮОЛ. Хоча вони складають лише 18 відсотків усіх установ, що мають ліцензію на діяльність на ринку, але вони мають 71 відсоток від загальної вартості лізингового портфеля. Найбільш активні установи, що працюють на лізинговому ринку, є членами Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців». Члени цієї організації мають частку ринку близько 80 відсотків.

Згідно з даними [8] таблиць 1, 2 найбільше договорів фінансового лізингу укладається з лізингоодержувачами, які представляють транспортну галузь, будівництво, сільське господарство та сферу послуг.

Таблиця 1.

Розподіл вартості договорів фінансового лізингу на кінець періоду за галузями, млн. грн.

Назва галузі	Вартість укладених договорів фінансового лізингу на кінець року, млн. грн.									
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Будівництво	2520,4	10119,6	2077,9	1869	1975,6	1531,2	928,3	1049,5	1198,7	
Добувна промисловість	345,9	1452,7	1051,8	1520,6	992,3	1746,9	1645	167,1	822,4	
Легка промисловість	81,7	384	70,3	134,1	129,3	43,1	26,7	8,3	5,7	
Машинобудування	148,1	1081,9	210,7	219,9	273,4	326,5	292,3	262,7	245,9	
Металургія	336,6	589,3	132,4	43,6	220	121,5	82,1	476	1017	
Сільське господарство	3966,2	17232,6	7905,5	9416,3	11233,1	6636,4	5654	5503,4	5320,2	
Сфера послуг	1526,4	6631,8	2000,9	1350,2	1194,6	984,6	1206,4	1349,2	1661,3	
Транспорт	18123,3	74434,6	24128,4	48158,6	36642,1	8252,8	7886,4	7220,4	6925,7	
Харчова промисловість	415,9	1665,9	430	517,3	906,6	534,1	428	303,3	617,1	
Хімічна промисловість	87,7	366,8	83,8	70,7	72,1	271,2	127	117,6	155,1	
Інші	3011,9	11137,2	3453,2	3827,5	4933,5	5899,4	4901,4	6300,9	7244	
Всього	30564,1	125096,4	41544,9	67127,8	58572,6	26454,9	23267,2	22827,7	25535,2	

Поступово зростає вартість укладених договорів фінансового лізингу інших галузей (медичне обслуговування, комп'ютерна і телекомунікаційна сфера, переробна промисловість). Найменшими споживачами лізингових послуг є легка та хімічна промисловості, машинобудування. Суттєво зростає вартість укладених договорів фінансового лізингу у металургії.

Таблиця 2.

Структурний розподіл вартості договорів фінансового лізингу на кінець періоду за галузями, %

Назва галузі	Вартість укладених договорів фінансового лізингу на кінець року, млн. грн.									
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Будівництво	8,2	8,1	5,0	2,8	3,4	5,8	4,0	4,6	4,7	
Добувна промисловість	1,1	1,2	2,5	2,3	1,7	6,6	7,1	0,7	3,2	
Легка промисловість	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	
Машинобудування	0,5	0,9	0,5	0,3	0,5	1,2	1,3	1,2	1,0	
Металургія	1,1	0,5	0,3	0,1	0,4	0,5	0,4	2,1	4,0	
Сільське господарство	13,0	13,8	19,0	14,0	19,2	25,1	24,3	24,1	20,8	
Сфера послуг	5,0	5,3	4,8	2,0	2,0	3,7	5,2	5,9	6,5	
Транспорт	59,3	59,5	58,1	71,7	62,6	31,2	33,9	31,6	27,1	
Харчова промисловість	1,4	1,3	1,0	0,8	1,5	2,0	1,8	1,3	2,4	
Хімічна промисловість	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	1,0	0,5	0,5	0,6	
Інші	9,9	8,9	8,3	5,7	8,4	22,3	21,1	27,6	28,4	

Протягом 2019 року найчастіше в лізинг фінансувалися наступні предмети лізингу:

- Транспортні засоби – 16 450 млн. грн. або 63% від загальної суми договорів.
- Техніка, машини та устаткування для сільського господарства – 6 701 млн. грн. (25,5%).
- Будівлі та споруди – 1 109 млн. грн. або 4% від загальної суми договорів.
- Будівельне обладнання та техніка – 1 069 млн. грн. або 4% від загальної суми договорів.

Частка Асоціації “Українського об'єднання лізингодавців” у загальному ринку лізингу також зростає, сягнувши 77% від загальноукраїнського обсягу нового бізнесу.

Які перешкоди розвитку лізингу в Україні? Однією з основних перешкод є незгодженість нормативно-правової бази функціонування ринку лізингу. Останній раз зміни в чинне законодавство, яке регулює сферу фінансового лізингу в Україні, вносились у 2004 році. За 16 років багато, що змінилося в сфері лізингу Проект нового закону про лізинг вже довгий час очікує на розгляд в Верховній Раді України. Введення в дію нового

закону є необхідним для оновлення нормативно-правової бази, посилення конкуренції, захисту прав учасників лізингового ринку України, а також для приведення лізингової діяльності в Україні у відповідність до міжнародної практики.

Також, в Україні відсутня державна підтримка та державні програми, які б стимулювали використання лізингу як джерела оновлення матеріально-технічної бази підприємств.

Для залучення в Україну іноземних інвестицій необхідні такі найголовніші чинники [10]:

- Політична стабільність;
- Прозора та чітко прописана нормативно-правова база;
- Низький рівень корупції.

Однак, поточна криза, викликана пандемією COVID-19, не дозволяє очікувати глобальних змін в цьому напрямку в поточному 2020 році.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що за державної підтримки фінансовий лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки країни.

Він виступає альтернативною формою фінансування, в якій поєднуються орендні відносини, елементи кредитування і фінансування. Це напрямок для поштовху розвитку малого та середнього бізнесу, оновленню основних фондів та матеріальної бази підприємств, індустріалізації підприємств.

Для українських підприємств фінансовий лізинг - це спосіб залучення капіталу. А як результат, збільшення виробничих потужностей суб'єктів господарювання та змога виготовлення якісної конкурентоспроможної продукції, збільшення прибутку та податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

Фінансовий лізинг на даному етапі - це найперспективніший фінансовий інструмент, здатний активізувати інвестиційний процес в Україні. Лізинг сприяє розвитку конкуренції у сфері фінансових послуг.

Для лізингодавців - це досить вигідна форма здачі майна через високий рівень лізингових платежів.

Для лізингоодержувачів - це можливість оперативного оновлювання виробничих фондів за допомогою дорогого, нового обладнання, без його повної сплати. Лізингові платежі, які сплачуються лізингоодержувачем, входять до собівартості продукції, яку він виробляє, чи послуг, які надає, а після повної сплати вартості лізингового устаткування підприємство, як правило, стає його власником.

Лізингова форма капіталовкладень сприяє орієнтації діяльності суб'єктів господарювання на потреби виробництва, а лізинг як форма інвестицій сприяє розвитку ринкової інфраструктури та сприяє розширенню зовнішньоекономічних зв'язків. Такий вид бізнесу вигідний державі, він допоможе розвитку малого та середнього бізнесу та призведе до багатьох позитивних змін в економіці України.

Для української економіки лізинговий бізнес має особливе значення, тому що сума лізингових операцій не враховується під час підрахунків національної заборгованості, і тим самим країна отримує додаткову можливість більш повно використати ліміти кредитної заборгованості, що встановлені Міжнародним валютним фондом для країн-позичальників.

Використана література.

1. Господарський кодекс України, ст. 292 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.11.2020)
2. Закон України «Про фінансовий лізинг» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.11.2020)
3. Податковий кодекс України, ст. 14.1.97. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.11.2020)
4. Дученко М. М., Павленко Т. В. Стан та перспективи розвитку лізингової галузі в Україні. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2019. Вип. 1.: веб-сайт. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6849> (дата звернення: 26.10.2020).
5. Черненко Н. О., Ковальчук Н. В. Аналіз стану сучасного ринку міжнародного лізингу в Україні. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2017. Вип. 6.: веб-сайт. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5636> (дата звернення: 26.10.2020).
6. Офіційний сайт Державної служби статистики.: веб-сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 24.10.2020).
7. Огляд ринку лізингу України від Українського об'єднання лізингодавців. Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців»: веб-сайт URL: <https://uul.com.ua/2020/oglyad-rynku-lizyngu-ukrayiny-vid-ukrayinskogo-ob-yednannya-lizyngodavtsiv/> (дата звернення 28.10.2020).
8. Оцінка ефективності лізингу як форми фінансування діяльності підприємства. Finalearn Фінансова аналітика: веб-сайт URL: <http://www.finalearn.com/lifer-206.html> (дата звернення 26.10.2020).
9. Барташук К. А. Фінансовий лізинг як джерело фінансування розвитку підприємств України. Економіка та держава. 2015. Вип. 3. С. 142-147.
10. Американська торговельна палата в Україні веб-сайт URL: http://www.chamber.ua/Content/Documents/1664990613ACC_CountryProfile2018_ENG.pdf (дата звернення 26.10.2020).

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "Economic Code of Ukraine", Art. 292, available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 04 Nov 2020).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "On financial leasing", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 04 Nov 2020).
3. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "Tax Code of Ukraine", Art. 14.1.97, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua> (Accessed 04 Nov 2020).
4. Duchenko, M. M. and Pavlenko, T. V. (2019), "Leasing in Ukraine: state and development prospects", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6849> (Accessed 26 Oct 2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.1.53](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.53)
5. Chernenko, N. O. and Kovalchuk N. V. (2017), "Analysis of the state of the modern international leasing market in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 6, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5636> (Accessed 26 Oct 2020).
6. Official website of the State Statistics Service, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 24 Oct 2020).
7. Association "Ukrainian Association of Lessors", "Review of the leasing market of Ukraine from the Ukrainian Association of Lessors", [Online], available at: <https://uul.com.ua/2020/oglyad-rynku-lizyngu-ukrayiny-vid-ukrayinskogo-ob-yednannya-lizyngodavtsiv/> (Accessed 28 Oct 2020).
8. Finalearn, "Evaluation of leasing efficiency as a form of financing the enterprise", [Online], available at: <http://www.finalearn.com/lifer-206.html> (Accessed 26 Oct 2020).
9. Bartashuk, K. A. (2015), "Financial leasing as a source of financing the development of Ukrainian enterprises", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 3, pp. 142-147.
10. American Chamber of Commerce in Ukraine, available at: http://www.chamber.ua/Content/Documents/1664990613ACC_CountryProfile2018_ENG.pdf (Accessed 26 Oct 2020).

Стаття надійшла до редакції 07.11.2020 р.